

KURBAN BAYRAMI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi cümlemenizin üzerine olsun... Cenâb-ı Hak Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri bayramlarınızı hayırlı geçirmeyi nasîb etsin... Nice bayramlara eşiniz, dostunuz, sevdikleriniz ile sağlıklı, afiyetle ulaştırın...

Hem bu dünyada, hem ahirette bayram etmeyi, ahirette en büyük bayrama nâil olmayı nasîb eylesin... Ebû Dâvud, Neseî ve Ahmed ibn-i Hanbel'in rivayet ettiğine göre, Enes ibn-i Mâlik RA şöyle bildiriyor:¹

قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، وَلَهُمْ
يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا. فَقَالَ: مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ؟
قَالُوا: كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَدَّلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا
مِنْهُمَا: يَوْمَ الْأَضْحَى، وَيَوْمَ الْفِطْرِ

(د.ن. حم. عن أنس)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.353, no:959; Neseî, *Sünen*, c.V, s.484, no:1538; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.250, no:13647; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.434, no:1091; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.341, no:3710; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.439, no:3820; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.409, no:1392; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.305, no:256; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.542, no:1755; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.380, no:1908; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.548, no:24102; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.85, no:6904.

(*Kadime rasûlü'llâhi salla'llâhu aleyhi ve selleme'l-medînete*) “Rasûlüllah SAS Medine'ye geldiği zaman, (ve *lehüm yevmâni yel'abûne fîhimâ*) Medinelilerin iki bayram günleri vardı. O günlerde oynayıp eğlenirlerdi.”

(*Fekâle: Mâ hâzâni'l-yevmâni*) Rasûlüllah Efendimiz, ‘Bu iki günün mânâ ve mâhiyeti nedir?’ diye onlara sordu.

(*Kâlû: Künnâ nel'abü fîhimâ fi'l-câhiliyyeti*) ‘Biz cahiliye devrinde bu günlerde eğlenirdik!’ dediler.”

O günler *Nevruz* ve *Mihrican* günleriydi. Demek ki, İranlıların etkisiyle o günleri kutluyorlardı.

(*Fekâle rasûlü'llâh SAS*) “Rasûlüllah SAS buyurdu ki:

(*Inna'llâhe kad ebdeleküm bihimâ hayran minhümâ*) ‘Allah, bu iki bayramınızı, onlardan daha hayırlı diğer iki günle değiştirdi: (*Yevme'l-adhâ ve yevme'l-fıtr*) Kurban Bayramı ve Fıtır Bayramı’ buyurdu. Yâni, ‘Onları bırakın, yerine bu günleri bayram edinin!’ dedi.”

Bu bayramlardan bir tanesini yaşıyoruz şu anda, Kurban Bayramı dediğimiz bayram... Arapça'da *lydü'l-Adhâ* diye adlandırılır. *Adhâ* ve *udhıyye* kurbanlık koyun mânâsına geliyor. Yâni kurbanlıkların kesildiği, kurban edildiği bayram demek oluyor.

Peygamber SAS Efendimiz, bir bayramın bu Kurban Bayramı olduğunu, bir tanesinin de

Ramazan'ın sonundaki *lydü'l-Fıtr* olduğunu beyan buyurdu. *Fıtır* da iftar etmekle ilgili, artık orucu bırakıp da yemek yemek demek. Ve bunların gecelerinin gündüzlerinin çok çok sevaplı, hayırlı, bereketli olduğunu beyan buyurdu.

a. Bayram Gecelerinin İhyâsı

Bir hadis-i şerifinde, Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan Taberânî'nin rivayet ettiğine göre, Efendimiz SAS buyurmuş ki:²

نُ أَحْيَا لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَلَيْلَةَ الْأَضْحَى، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ

يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ

(طب. عن عبادة)

RE. 398/6 (*Men ahyâ leylete'l-fitri ve leylete'l-adhâ, lem yemût kalbühû yevme temûtü'l-kulûb.*)
Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“Kim Fıtır Bayramı gecesini, yâni Ramazan Bayramı gecesini ve Kurban Bayramı gecesini ihyâ ederse...” İhyâ etmek; kalkıp namaz kılmak, zikir yapmak, Kur'an okumak sûretiyle sevaplı faaliyetlerle doldurmak, gâfil geçirmemek demek. “Kim bu iki bayramın gecesini ihyâ ederse, (*lem yemût kalbühû yevme temûtü'l-kulûb.*) kalblerin öldüğü günde onun gönlü, kalbi ölmez.”

² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.344, no:1772; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.57, no:159; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.430, no:3203; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.112, no:12077; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXI, s.387, no:45370.

Biliyorsunuz *kalb* iki mânâyâ geliyor: Bir *yürek* mânâsına; insanın göğsünde bulunan, kanın vücutta dolaşmasını sağlayan, tık tık atan bir cihaz, bir et parçası... Bir de bununla mânevî bakımdan alâkası olan, *gönül* mânâsına... Gönül de tam Arapça'daki kalbin karşılığı; tekallüb etmek, halden hale geçmek, değişmek, başka bir hale dönmek mânâsıyla tam ilgilidir.

Gönüller bazen ölür. İnsan yaşadığı halde, ayakta gezer, yer içer, çalışır, ama kalbi ölür. Yâni mâneviyâtı sıfır, mâneviyâtı zararda, mânevî yönden hasta... O zaman onun bedeninin yaşamasının kıymeti yok, çünkü mâneviyâtı ölmüştür. Allah o durumdan hepimizi korusun...

Bazen Cenâb-ı Hak Teâlâ kullarını sınamak için büyük fitneler, büyük imtihanlar, büyük olaylar takdir buyurur. Mukadderâtın cilvesi olarak, kulların imtihanı olarak o imtihanlarda, fitnelerde, musibetlerde bazı insanlar imtihanı kaybeder. Yâni dünyaya aldanır, harama sapar, eğlenceyi tercih eder, dinini unuttur, ahireti için çalışmaz; Allah'tan korkmaz, haramları yer, içer, işler... Sanır ki mutlu, sanıyor ki yaşıyor. Halbuki gönlü ölmüştür, ahireti mahvolmuştur, mâneviyâtı sıfırdır... Allah saklasın!

İnsan kendisi anlayamıyor bazen; eğer böyle basîreti kapalıysa, dînî bilgisi yoksa... Para gelirse, keyfi yerindeyse, eğlencesi tamamsa, yaşamının tam olduğunu sanıyor. Maddiyatçıların çoğu böyledir, gayrimüslimlerin çoğu böyledir. Onlar dünyalık elde etmek için, insanları sömürüp, öldürüp, saldırıp, kırıp,

yıkarlar. Silâh imâl edip, satımı için milletleri birbirine kırdırırlar.

“—Şurada petrol var, aman şurada karışıklık çıkartalım!.. Şurada uranyum var, şurada kıymetli maden var...” diye büyük devletler, süper dediğimiz çok yüksek güçlere sahip olan devletler böyle yapıyorlar. İşte Balkanlar, işte Kafkasya, işte mazlum halklar, işte yıkılan şehirler, işte ölenler, çoluk, çocuk...

Avrupa’da bir çocuk çatı arasında kalsa, düşman askerleri geldiği zaman orada korkulu saatler geçirse, film konusu olur, acındırılır. Bir çocuk korkmuş düşmanın gelmesinden, harbin fenâlığından filân diye. Ama beri tarafta milyonlar ölüyor, büyük haksızlıklar yapılıyor.

Ruslar kendilerinin olmayan yerlere saldırmışlar, Şeyh Şâmil Efendimiz kahramanca cihad vermiş. Ama işte sonradan başarı olmamış. İslâm aleminin duyarsızlığından, müslümanların yek vücut olmamasından, öbür tarafın sayısının, gücünün, kuvvetinin, hazinesinin fazla olmasından olanlar olmuş.

Şimdi de İslâm alemi duyarsız. Maalesef petrolden kazananlar kazançlarıyla eğlence peşinde... Daha başka sebeplerle zengin olanlar dünyaya dalmışlar, ahireti unutmuşlar. Müslüman kardeşlerinin ızdıraplarını, sıkıntılarını nazar-ı dikkate almıyorlar... İmtihanı kaybediyorlar.

Bu devirde, kalblerin öldüğü günün çok bariz olduğunu görüyoruz. Hakîkaten bir çok insanın kalbi ölmüş durumda... “El-hamdü lillâh müslümanım!” diyor, o da bir derece. Veyahut bazısı artık tamamen öldüğü için, kapkara veyahut kaskatı taşlaştığı için, müslümanım da demiyor. “İslâm ne imiş?” diyor, İslâm’ı reddediyor ve müslümanların da İslâm’dan uzaklaştırılması için çalışıyor. Yâni, bir de katmerli suç işliyor; hem kendisi dalâlette, hem de başkalarını dalâlete düşürmeğe çalışıyor.

Allah’ın razı olduğu yegâne hak dini engellemeğe çalışıyor. İslâm’ı yeryüzünden silmeğe ahdetmiş olan İslâm düşmanlarının maşası, aleti, oyuncağı oluyor. Teşkilatlarının, düzenlerinin, fitnelerinin parçası oluyor. İslâm’ın ve müslümanların aleyhine çalışıyor. İşte kalblerin öldüğü gün!..

Bu iki bayram gecesini ihyâ edenlerin kalbi ölmez. Bu ve buna benzer zamanlarda ortaya çıkan şiddetli imtihanlarda, insanların kafalarının karıştığı, maddiyat ve mâneviyâtın tercih noktasına gelindiği, pek çok kimsenin maddiyâtı ve dünyayı tercih ettiği, ama ariflerin ahireti tercih ettiği zamanlarda, tercihini doğru yapar, kalbi ölmez ve sonunda kazanır.

Başka hadis-i şerifler de var. Meselâ:³

---

³ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.93, no:4987; Muaz ibn-i Cebel RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.112, no:12076; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXXXI, s.387, no:45367.

من أَحْيَا اللَّيَالِي أَلرَّبْعَ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ : لَيْلَةُ
الْعُرُوبَةِ، وَلَيْلَةُ عَرْفَةَ، وَلَيْلَةُ النَّحْرِ، وَلَيْلَةُ الْفِطْرِ
(كر. ابن النجار عن معاذ)

RE. 398/5 (*Men ahye'l-leyâli'l-erbaa, vecebet lehü'l-cenneh*) “Kim dört geceyi ihyâ ederse, ona cennet vâcib olur, yâni muhakkak cennete girer: (*Leylete'l-arûbeh*) *Arûbe*, terviye demek; Kurban Bayramı arafesinden bir önceki gün, hacıların Minâ'ya çıktıkları gün. (*Ve leylete arafeh*) Arafe gecesi. (*Ve leylete'n-nahr*) Kurban gecesi. (*Ve leylete'l-fıtr*) Ramazan Bayramı gecesi. Bu geceleri ihyâ edene cennet vâcib olur.” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Şimdi tabii bu sayılan gecelerin bir kısmını artık geçirmiş bulunuyoruz. Ama not alırsınız, aklınızda tutarsınız, bundan sonra gâfil olmazsınız, bu güzel geceleri ihyâ etmeğe çalışırsınız.

b. Bayramı Nöbette Karşılama

Tabii bu Kurbanın gecesi, gündüzü ve bu bayramın içinde yapılan her şey çok sevaplıdır. Hudutlarda bekleyen asker kardeşlerimize müjdeli bir hadis-i şerif okuyuvereyim.

İbn-i Huzeyme rivayet etmiş:⁴

⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.550, no:10725; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.450, no:22585.

مَنْ شَهِدَ عَيْدًا مِنْ أَعْيَادِ الْمُسْلِمِينَ فِي ثَغْرٍ مِنْ
ثُغُورِ الْمُسْلِمِينَ، كَانَ لَهُ مِنْ الْحَسَنَاتِ عَدَدُ

رَيْشُ كُلِّ طَيْرٍ فِي حَرِيمِ الْإِسْلَامِ

(ابن زنجويه، وابن خزيمة عن يحيى بن كثير)

RE 425/9 (Men şehide ıyden min a'yâdi'l-müslimîne fî sagrin min sugûri'l-müslimîn, kâne lehû mine'l-hasenâti adede rîşü külli tayrin fî harîmi'l-islâm.)

Ne kadar tatlı bir şey! Bunu basıp çoğaltıp, ev hasreti çeken, vazifeyi yaparken silâh elinde bekleyen kardeşlerimize mektupla göndersinler.

“Kim müslümanların bayramlarından bir bayramı, İslâm Alemi'nin hudutlarından bir hudutta bekçilik yaparken, yâni nöbet tutarken, yâni askerlik yaparken karşılarsa, o esnâda bayram olmuşsa; onun hasenâtı, kazandığı sevaplar o kadar çok olur ki...” Bir *hasene*, Uhud Dağı kadar büyük bir sevap. *Hasenât*, artık çok haseneler, çok sevaplar demek. (*Adede rîşü külli tayrin fî harîmi'l-islâm.*) “İslâm aleminin, müslümanların yaşadığı bölgedeki bütün kuşların tüyleri sayısında hasenâta sahip olur.”

Demek ki onlar, Allah rızası için hudutlarda müslümanları beklediklerinden, koruduklarından dolayı bu sevabı kazanıyorlar. Niyete göre ne kadar büyük sevaplar alıyor. Harb olmasa bile, sırf bekçilikten bile böyle sevap alıyor. Kaldı ki, dünyanın her yerinde müslümanlarla başkaları arasında harpler, darpler de var ayrıca...

c.Kurban Kesmenin Önemi

Bu bayramın en büyük özelliği kurban kesmektir. Zengin olanların kurban kesmesi gerekiyor, kurban kesmekten kaçınmaması gerekiyor. İslâm'da rahatı, keyfi Allah rızası için terk etmenin büyük bir sevap olduğunu müslümanların öğrenmesi lâzım! Namazın az çok bir zahmeti, meşakkati vardır. Abdestin meşakkati vardır. Haramlara karşı sabretmenin meşakkati vardır.

Cennetin yolu biraz böyle meşakkatlidir; cehennemnin yolu çok kolaydır, tatlıdır, zevklidir. Şeytan bir de süsler, çalgılar, eğlenceler... Öyle cehenneme kolay gider insan. Bu zor ama fazîletli, güzel olan tarafı tercih etmek lâzım!

“Kurbanı nerede keseceğim?” diyor, bu işten kaçınıyor pek çok kimse. Bakın bu hususta iki hadis-i şerif okumak istiyorum. Herkese ibret olsun, kurban kesenlere müjde olsun diye birkaç hadis-i şerifi *Râmûzü'l-Ehâdis* kitabımızdan, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendimiz Hazretleri'nin tertiplelediği mübarek hadis kitabından okuyorum. İbn-i Abbas RA rivayet ettiğine göre, diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:⁵

---

⁵ Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.282, no:43; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.17, no:10894; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.482, no:7334; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.260, no:18793; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.227; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.9, no:5938; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.142, no:12155; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVII, s.449, no:19873.

أَنْفَقَتِ الْوَرِقُ فِي شَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَهْلَ تَعَالَى مِنْ

نَحِيرٍ يُنْحَرُ فِي يَوْمِ عِيدٍ

(طب. عد. قط. هب. عن ابن عباس)

RE. 372/11 (*Mâ ünfikati'l-veriku fî şey'in ehabbe ila'llâhi teâlâ min nahîrin yünharu fî yevmi iyd.*) Taberânî, Dâra Kutnî, Beyhakî gibi kaynaklar kaydetmişler bu hadis-i şerifi.

(*Mâ ünfikati'l-veriku*) Verık, gümüş yaprak veya gümüş para demek. Kehf Sûresi'nde, (*fî veriküküm hâzihî*) diye geçiyor. Ashâb-ı Kehf'in uyandıktan sonra, şehre inip para harcadıkları anlatılırken.

(*Mâ ünfikati'l-veriku fî şey'in ehabbe ila'llâhi teâlâ min nahîrin yünharu fî yevmi iyd.*) “Para Allah’a daha sevimli bir yere harcanılmaz; bayram gününde kesilen kurban için harcanan paradan daha hayırlı bir yere harcanmış olamaz...” Önce reddediyor; başka hiç bir ihtimal yok, ancak şu var: “Bayram gününde kurbanı almak, kesmek, buna harcamak, Allah’a en sevimli, Allah’ın en sevdiği iş...”

Demek ki kurbanın kesilmesi, Allah’ın çok sevdiği bir ibadet olduğundan, Kurban Bayramı’nda kurban kesmeğe gayret etmek lâzım!..

Biliyorsunuz Ramazan Bayramı’nda kurban yok ama, Ramazan Bayramı’nda da evde şenlik olsun diye kurban keserse bir insan, yedi yüz misli sevap alıyor. Bunun hakkında da hadis-i şerifler

var. Demek ki insan kurbandan kaçmamalı, kurbanı kesmeli; çünkü bunu Allah çok seviyor.

Bir başka hadis-i şerifi okuyayım. Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den İbn-i Mâce, Tirmizî, Beyhakî, Hâkim rivayet etmiş:⁶

مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ أَهْلًا
مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ؛ وَإِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ
بِقُرُونِهَا، وَأَشْعَارِهَا، وَأَظْأَلِهَا؛ وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ
مِنْ أَهْلٍ بِمَكَانٍ، قَبْلَ أَنْ يَقَعَ عَلَى الرِّضِ؛ فَطَيَّبُوا
بِهَا نَفْسًا

(ابن زنجويه، ه.ك.ق.ت. حسن غريب عن عائشة)

RE. 376/7 (*Mâ amile âdemiyyün min amelin yevmi'n-nahri ehabbe ila'llâhi min ihrâki'd-dem; ve innehâ lete'tî yevme'l- kıyâmeti bikurûnihâ, ve eş'ârihâ ve azlâfihâ; ve inne'd-deme leyekau mina'llâhi bi-mekânin, kable en yekaa ale'l-ardı, fetayyibû bihâ nefsa.*)

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.83, no:1493; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1045, no:3126; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.246, no:7523; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.480, no:7333; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.261, no:18794; Mizzî, *Tezhîbü'l- Kemâl*, c.XXXIV, s.253; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.151, no:1266; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.290; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.141, no:12153; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIX, s.63, no:20187.

“Ademođlu, Hazret-i Adem’in evlâtlarından, insanlardan hiçbir insan Kurban Bayramı günü, kurbanı kesip, kurban kanı akıtmaktan daha hayırlı, Allah’a daha sevgili bir amel, icraat, iş yapmış olamaz! Bu çok hayırlı, Allah’ın çok sevdiği bir iştir.

(*Ve innehâ lete’tî yevme’l-kıyâmeti*) “Ve bu kurban kıyamet gününde gelir; (*bi-kurûnihâ ve eş’arihâ ve azlâfihâ*) boynuzlarıyla, yünleriyle, derisiyle, postuyla, kemikleriyle gelir ve kıyamet günü insanın mizanına konulur. (*Ve inne’d-deme leyekau mina’llâhi bi- mekânin*) Ve kurbanın kanı Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzurunda bir makbul mekâna ulaşır; (*kable en yekaa ale’l-ardı*) yere daha damlası ulaşmadan, o yıldırım gibi, hattâ daha hızlı bir şekilde Cenâb-ı Hakk’ın huzurunda kabule mazhar olur, makbul bir mekâna vâsıl olur.” Bu kadar kıymetli... (*Fetayyibû bihâ nefsâ*) “Binâen aleyh, bu kurbanı gönül şenliği ile, içiniz hoş olarak kesin ve gönüllerinizi bununla şenlendirin, bu ibadeti kaçırmayın!” diye Efendimiz tavsiye buyurmuş oluyor.

d. Kurbanı Gönül Hoşluğu ile Kesmek

Başka bir hadis-i şerif:⁷

---

⁷ Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.388, no:8167; Deylemî, *Müsnedü’l- Firdevs*, c.II, s.425, no:3873; İbn-i Abdi’l-Ber, *Temhîd*, c.XXIII, s.193; Hz. Aişe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.173, no:12234; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.96, no:13867.

ضَحُّوا وَطَيَّبُوا بِهَا أَنْفُسَكُمْ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ مُسْلِمٍ
يُوجِّهُهُ أَضْحِيَّتُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ إِلَّا كَانَ دَمُهَا، وَقَرْنُهَا،
وَصُوفُهَا حَسَنَاتٌ مُخْضَرَاتٌ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ

الْقِيَامَةِ

(الديلمى عن عائشة)

RE. 310/11 (*Dahhù ve tayyibû bihâ enfüsekü, feinnehû leyse min müslimin yüveccihu udhiyyetehu ile'l-kıbleti illâ kâne demühâ, ve karnühâ, ve sùfuhâ hasenâtün muhdarâtün fi mîzânihî yevme'l-kıyâme.*)

Deylemî, Hazret-i Aişe-i Sıddîka Validemiz'den rivayet etmiş bu hadis-i şerifi. Bunun da mübârek metnini okuduk, mealini anlatalım:

(*Dahhù*) “Kurbanlarınızı kesiniz ey müslümanlar! (*Ve tayyibû bihâ enfüsekü*) Ve bununla nefislerinizi hoşlandırınız, faydalandırınız ve şenlendiriniz. Şen olarak, gönül hoşluğu ile, böyle isteyerek, sevabını bilerek yapınız! (*Feinnehû leyse min müslimin*) Çünkü, hiç bir müslüman yoktur ki, (*yüveccihü udhiyyetehü ile'l-kıbleti*) kurbanını kesmek için kibleye doğru döndürür, yatırır, keser; (*illâ kâne demühâ, ve karnühâ, ve sùfuhâ*) kurbanın kanları, boynuzları, postları, her şeyi, (*hasenatin muhdaratin fi mîzânihî*) hazır getirilmiş, ahiretteki mizanına konulmuş sevap olur, hasene olur, (*yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde...”

Demek ki, kurban her şeyiyle getiriliyor. Yâni, boynuzunu yemiyor insan, paçalarını atıyor, boynuzunu atıyor; ama onlar bile hepsi mizânına konur.

Biliyorsunuz, insanların amelleri ahirette Cenâb-ı Hakk'ın bildiği bir vech ile tartılacak. Ahirette semâvâtı ve arzı içine

alacak kadar bir muazzam ölçü âletinde, terazide ameller tartılacak. Melekler bu terazinin ihtişamını, büyüklüğünü, azametini görünce kenarda titreşecekler. İnsanoğlunun günahlarını alacak bir kefesi, sevaplarını da alacak öbür kefesi... O kadar muazzam bir şey. İşte oraya o kurbanlar böyle gelir.

Bu konudaki bir hadis-i şerifi daha yazmıştım. Onu da okuyayım:⁸

مَنْ ضَحَّى طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ، مُحْتَسِبًا الضَّحِيَّتَ،

كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ

(طب. عن حسن بن علي بن أبي طالب)

RE. 428/5 (*Men dahhà tayyibeten bihâ nefsühû, muhtesiben li- udhiyyetihî, kânet lehû hicâben mine'n-nâr.*)

⁸ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.84, no:2736; Hasan ibn-i Ali ibn-i Ebî Tâlib RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.9, no:5937; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.142, no:12154;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXI, s.30, no:22837.

Bu da Taberânî tarafından Hazret-i Hasan RA'dan rivâyet olunmuş. Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Men dahhà tayyibeten bihâ nefsühû*) “Kim gönül hoşluğu ile, şen şen, seve seve, isteye isteye ve böyle abuk suratla değil, asık suratla değil, hoş bir şekilde kurbanını keserse; (*muhtesiben li- udhiyyetihî*) bu kestiği kurbandan Cenâb-ı Hakk'ın kendisine sevap vereceğini düşünüp, onu umarak, Cenâb-ı Hakk'ın razısı için bunu keserse; (*kânet lehû hicâben mine'n-nâr*) bu kurban kıyamet gününde ona cehennemden hicab olur, engel olur. Cehenneme girmesine mâni olur. Yâni cehenneme girmez, cennete girer.”

Binâen aleyh, aziz ve sevgili kardeşlerim, ne yapmamız lâzım?.. Kurban Bayramı'nın ne kadar mühim bir bayram olduğunu çok iyi bilmemiz lâzım!.. İnşâallah bundan sonraki senelerde de, sağlık afiyetle Allah nice bayramlara eriştirsin... Kardeşlerimiz bu bilgileri herkese Kurban Bayramı'ndan önce, yâni icrâ edebilecekleri, duydukları zaman, “Hah, ben de bunu yapayım!” deyip yapabilecekleri zamanlarda duyursunlar.

Bu bayramlar çok önemli! Çok önemli günlerde, çok sevaplı günlerde bulunuyorsunuz. Ziyaretleri gönül hoşluğuyla yapın, ziyaretçileri gönül hoşluğuyla karşılayın! Yorulsanız, uykusuz kalırsanız bile, bunun çok sevap olduğunu bilin!

Biliyorsunuz, hacca giden kardeşlerimiz böyle Mina'da, Müzdelife'de, Arafat'ta toz toprak ve izdihamda çeşitli sıkıntılar çekiyorlar. Ama o sıkıntıların karşılığında da, güzel bir hac yaparlarsa cenneti kazanıyorlar. O bakımdan, biraz cennet yolunun fedakârlık istediğini düşünerek, bunları seve seve yapın!

Peygamber Efendimiz kurbanı, Kurban Bayramı'nı böyle metheylemiş; gecesinde, gündüzünde ibadetin ne kadar güzel olduğunu bizlere bildirmiş. Kendisi bayram gecelerini, bayram gündüzlerini tekbirlerle, tesbihlerle, zikirlerle ihyâ ederdi. Bayram namazına giderken, dönerken bu zikirleri, tesbihleri, tekbirleri çekerek giderdi.

e.Ev Halkını Bayram Namazına Götürmek

Peygamber Efendimiz'in âdetini okuyunca, bir şey daha dikkatimi çekti, size de bildirmek istedim. Peygamber Efendimiz'in adeti şöyleymiş:⁹

كَانَ إِذَا يَدْعُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِهِ فِي يَوْمِ عِيدٍ، إِذَا
أَخْرَجَهُ
(كر. عن جابر)

⁹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXXIII, s.4; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.155, no:18096; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXIV, s.111, no:36979.

RE. 547/11 (*Kâne lâ yekâdü yedeu ehaden min ehlihî fî yevme ıydin, illâ ahracehû.*) “Bayram gününde ailesinden evinin içindeki insanlardan hizmetçi, vazifeli, çoluk çocuk, eş, kadın, erkek hepsini, neredeyse hiç birisini bırakmadan hepsini çıkartırdı.”

Biliyorsunuz, camiler bazen küçük olduğumuz zaman, bütün müslümanlar da bayram namazına itibar ettiğinden, havamüsaitse, yağış yoksa, müsait olan ülkelerde, müsait olan yerlerde sahraya, yâni çok geniş alana çıkılır, bayram orada kılınır. Aile halkını oraya çıkartırdı, herkesin iştirakini isterdi Peygamber Efendimiz.

Türkiye’de bu âdet olmamış, halbuki Efendimiz böyle çıkartırmış. Burada bakıyorum, bayram namazına kadınları ve çocukları da getiriyorlar, camide bulunduruyorlar. Peygamber Efendimiz böylece müslümanların topluluğunu arttırmak ve ibadetin ihtişamının gönüllerde, gözlerde, hafızalarda yer etmesini sağlamak murad ediyor demek ki.

Ve oradaki hayırdan, bereketten, sevaptan herkesin istifade etmesini istiyor? Evde kalmasına razı olmuyor, çoluk çocuk hepsini, “Haydi bakalım, bayram namazına gidiyoruz!” diye bayrama götürüyormuş.

Bir yoldan gittiği zaman, dönüşte öteki yoldan dönermiş ki, yollar da şahit olsun diye. Biliyorsunuz, bir insan sevap da işlese, günah da işlese, çevresi, mekânı, âzâları, melekler, her şey kendisine şahit olacak.

Yollar, dağlar, ağaçlar, oralarda gördüğümüz görmediğimiz varlıklar hepsi şahit olacaklar. Onun için giderken bir yoldan gitmişse, dönerken öteki yoldan döner, şahitlerin miktarlarını artırmayı murad edermiş Peygamber SAS Efendimiz.

İşte böyle Cenâb-ı Mevlâ'nın rahmetinin cûşa geldiği, sevapların bol bol dağıtıldığı günlerdeyiz. Onun için gecenizi gündüzünüzü Allah'ın rızasına uygun geçirmeye dikkat edin!

Bayramı müslümanca da geçirmek önemli bir iş oluyor. Çoluk çocuğa da bunu sağlayacak tedbirleri almak lâzım! “Gelin bakalım, ben sizi mübarek bir yere gezmeğe götüreyim!” diye meselâ, Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz'in İstanbul'da kabri ziyaret edilebilir. Daha başka mübarek zâtların, yaşayan veya vefat etmiş zâtların mübarek yerlerine gidilebilir.

Beşiktaş'ta Yahya Efendi Dergâhı var, Beykoz'da Yûşâ AS var... Her beldenin kendine göre güzel, mâneviyatı takviye eden sevaplı yerleri vardır. Oralara giderek güzel bir şekilde geçirmeye dikkat etmek lâzım!

Ve bu bayramda, bu sevinçli günlerde, ızdırap çeken müslümanlara da çok dua etmeniz, etmemiz lâzım! Çünkü gayrimüslimler birleşmiş, müttefik, güçlenmiş durumda; boyna müslümanlara saldırıyorlar.

Müslümanlar da ayrılmış, parçalanmış durumda, her yerde kan kaybediyorlar. Yaralı arslanlar gibi yerlere serilmiş durumdadır. Müslümanlar birleşmezse, gönül birliği etmezse, birbirini desteklemezse, sonuç çok kötü olacak! Cenâb-ı Hakk'ın nusreti ve yardımı da, birlik ve beraberlik içinde, sevgiyle, saygıyla, fedâkârca muhabbetli düşüncelerle, birbirlerine iyi duygular besleyerek, yardım elini uzatarak çalışanların üzerine oluyor.

Onun için, her yönden İslâm aleminin dertlerini düşünün, dua edin ve elinizin uzanabildiği yerdeki müslüman kardeşlerimize yardımcı olun!..

Geçtiğimiz yıl içerisinde biliyorsunuz, Türkiye afetlere mâruz kaldı. Şu anda da benim duyduğum, İstanbul'a lapa lapa kar yağıyor dediler dün akşam... Yâni soğuk var, açlık var, mahrumiyet var, evsizlik var, çeşit çeşit ızdıraplar var... Kestiğiniz kurbanları yerlerine, fakirlere, muhtaçlara hediye edin, onların hakîkî hayır dualarını almağa çalışın!

Geceniz gündüzünüz hayırla sevapla geçsin, Cenâb-ı Hakk'ın rızasına vâsıl olun... Allah'ın sevdiği kullar olmayı Cenâb-ı Hak nasîb etsin... Allah'ın sevdiği kullar olarak yaşamayı nasîb etsin... Cenâb-ı Hakk'ın sevdiği, razı olduğu, güzel, sevabı bol amelleri işlemeğe cümlelerinizi muvaffak etsin...

Hepinizin tekrar bayramlarınızı tebrik ederim, sevgilerimi saygılarımı sunarım.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

17. 03. 2000 - Mekke

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

